



หญ่าลิ้นงู

ชื่อสามัญไทย หญ่าลิ้นงู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oldenlandia corymbosa* L.

วงศ์ Rubiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

หญ่าลิ้นงูเป็นพืชล้มลุกขนาดเล็ก ลำต้นเป็นเหลี่ยมมีการแตกกิ่งก้านมาก ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ลักษณะตรงกันข้าม ใบรูปหอก ขอบใบเรียบปลายใบแหลม มีหูใบขนาดเล็ก ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบ กลีบเลี้ยงสีเขียว ส่วนโคนหลอมรวมกัน กลีบดอกมีจำนวน 4 กลีบ สีขาวรูปกรวย ผลรูปทรงกลมภายในแบ่งออกเป็น 2 ซีก แต่ละซีกมีเมล็ดจำนวน 2-3 เมล็ด

หญ่าลิ้นงูพบได้ทั่วไปตามพื้นที่ทำการเกษตร ริมถนน ริมทางต่าง ๆ

ประโยชน์ทางยา

หญ่าลิ้นงูใช้รักษาโรคมalaria เรียกว่าไล่ยุงเสบ แผลฝีบวม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

หญ่าลิ้นงูทั้งต้นพอประมาณต้มกินน้ำ แก้ไข้ และรักษาแผลในปากและลำคอ



โคกกะออม

ชื่อสามัญไทย โคกกะออม โปออม ลูปลีบเครือ

ชื่อสามัญอังกฤษ Balloon vine, Heart seed, Heart pea

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cardiospermum halicacabum* L.

วงศ์ Sapindaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

โคกกะออมเป็นไม้เถาเลื้อย ลำต้นเป็นเถา ขนาดเล็ก ลักษณะห้าเหลี่ยม และมีมือเกาะ บริเวณข้อเพื่อยึดลำต้น ใบเป็นใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ แต่ละใบย่อยปลายใบแหลม ขอบใบหยักลึก ก้านใบแผ่กว้าง แผ่นใบสีเขียว ดอกเป็นดอกช่อ ขนาดเล็กออกตามซอกใบ แต่ละช่อดอกมีดอกย่อย 3-4 ดอกมีสีขาว ผลมีกลีบเลี้ยงห่อหุ้ม มีลักษณะรูปสามเหลี่ยม เปลือกผลบาง สีเขียวอมเหลือง แต่ละผลมี 3 เมล็ด เมล็ดอ่อนสีเขียวอ่อนเมื่อแก่เต็มที่จะมีสีดำ

โคกกะออมขึ้นทั่วไปตามริมถนนที่รกร้าง โดยเฉพาะบริเวณที่มีสภาพร่มเงา

ประโยชน์ทางยา

ทั้งต้นใช้รักษาอาการไข้ ขับเหงื่อ ขับปัสสาวะ ขับระดู รักษาอาการไอ ใช้เป็นยาขับพิษ หรือ ยาระบาย

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

โคกกะออมทั้งต้นต้มกินน้ำใช้ขับระดูและบำรุงโลหิต



โทงเทง

ชื่อสามัญไทย โทงเทง ปาดอมตอก ปุงปิง

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี พรุ้งพริ้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Physalis minima* L.

วงศ์ Solanaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

โทงเทงเป็นพืชล้มลุกขนาดเล็ก ระบบรากเป็นระบบรากแก้ว ลำต้นค่อนข้างกลมสีเขียว และมีสีน้ำตาลแดงปนบ้างเล็กน้อย ลำต้นแตกกิ่งก้านสาขามาก ใบสีเขียวออกสลับกัน ใบรูปไข่ ขอบใบหยัก ใบยาวประมาณ 2-8 เซนติเมตร กว้าง 1.4-1.6 เซนติเมตร ใบเรียวแหลม ดอกเป็นดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงมีสีเขียวบางใสและแผ่ขยายมาหุ้มผล กลีบดอกสีเหลืองอ่อนมี 5 กลีบ ผลมีลักษณะกลมผิวเรียบเป็นมัน เมื่อแก่มีสีเหลืองเส้นผ่าศูนย์กลางผลยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ภายในผลมีเมล็ดลักษณะกลมแบนจำนวนมาก

โทงเทงพบได้ทั่วไปในที่รกร้างว่างเปล่า โดยเฉพาะในที่ลุ่มที่มีความชุ่มชื้นสูง

ประโยชน์ทางยา

ทั้งต้นใช้ต้มดื่มแก้ร้อนในกระหายน้ำ ปัสสาวะเป็นเลือด ฟกบวม อักเสบ แก้ฝี ผิดหนัง เป็นตุ่มพอง

ประโยชน์ในตำรับยาแก้เจ็บคอบจากเอกสารสมุนไพโร

ใช้ทั้งต้นต้มใส่น้ำตาลทรายแดงและเกลือเล็กน้อยดื่มเพื่อรักษาอาการเจ็บคอ สตรีมีครรภ์ห้ามรับประทาน

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

โทงเทงทั้งต้นพอประมาณต้มกินน้ำรักษาแผลในปากในคอ



มะแว้งเครือ

ชื่อสามัญไทย มะแว้งเครือ มะแว้ง มะแว้งเถา

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี แว้งเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Solanum trilobatum* L.

วงศ์ Solanaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

มะแว้งเครือเป็นไม้เถาเลื้อยขนาดเล็ก ลำต้นเป็นเถาสีเขียว ลำต้นมีแหลมคม ใบเป็นใบเดี่ยว ออกจากลำต้นแบบสลับ ใบรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบตัด ขอบใบเรียบหยักลอน ดอกเป็นช่อตามซอกใบ ช่อดอกหนึ่งมีดอกย่อย 5-12 ดอก กลีบเลี้ยงสีเขียวมี 5 กลีบ กลีบดอกสีม่วงอมชมพูมี 5 กลีบ ขอบกลีบดอกเป็นคลื่นสีเหลือง ผลติดเป็นพวง ลักษณะกลม ผลเรียบเกลี้ยง ผลอ่อนสีเขียวมีลายสีขาว เมื่อแก่สีแดงสด ภายในมีเมล็ดลักษณะแบบจำนวนมาก ผลมีรสขม

มะแว้งเครือพบได้ทั่วไปในพื้นที่กลางแจ้ง พื้นที่ทำการเกษตร ริมถนน ที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์ทางยา

รากและผลมะแว้งเครือใช้เป็นยาแก้ไอ ขับลม ขับปัสสาวะ ผลสดใช้เป็นยาขมทำให้เจริญอาหาร ขับเสมหะ ไอ่ลดน้ำตาลในเส้นเลือด

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ใช้ผลสด กินแก้อาการไอ ระคายคอ และอาการเบื่ออาหาร



มะแว้งนก

ชื่อสามัญไทย มะแว้งนก ข่าอม แว้งนก ทุ่มขัน ประจวบ หน้้าต้มดอก

ชื่อสามัญอังกฤษ Black nightshade

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Solanum nigrum* L.

วงศ์ Solanaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

มะแว้งนกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ขนาดเล็ก ลำต้นเลื้อยตามพื้นดินชูส่วนยอดตั้งตรงทรงพุ่มสูง 30-80 เซนติเมตร ลำต้นมีลักษณะเป็นเหลี่ยมเล็กน้อย ใบเป็นใบเดี่ยวออกจากลำต้นในลักษณะตรงกันข้าม ใบรูปไข่หรือรูปหอก ปลายใบแหลม โคนใบเรียวแหลม ขอบใบหยัก ดอกเป็นดอกช่อแบบราชีม ดอกออกตามซอกใบ ช่อดอกประกอบด้วยดอกย่อย 2-15 ดอก กลีบดอกมี 5 กลีบ สีขาวหรือสีม่วง ผลรูปทรงกลม ผลอ่อนสีเขียวเข้มมีลายสีเขียวอ่อน ผลแก่สีดำภายในผลมีเมล็ดจำนวนมาก

มะแว้งนกพบได้ทั่วไปในพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่รกร้างทั่วไป

ประโยชน์ทางยา

ต้น ใบ และเมล็ดมะแว้งนกใช้รักษาอาการท้องร่วง ท้องเสีย ขับปัสสาวะ แก้ไข้ แก้ไอ ไชข้อ อักเสบ กลากเคลื่อน

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ใช้กินผลสดหรือต้มกินน้ำ แก้อาการไอ และบำรุงกำลัง